

nøgle•hullet

33. ÅRGANG
NR. 2 • 2016

TIL LOKAL-
HISTORIEN

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD KOMMUNE

Ny Allerødgaard blev totalt ombygget da Sjælsøgruppen indrettede sig med den gamle smukke gård som unikt domicil for de mange medarbejdere, mens firmaet væltede sig i gode opgaver indenfor ejendomsudvikling. Den flotte hovedbygning indgår med en overdækket tidligere gårdsplads i det imponerende anlæg, der nu skal blive til Allerød Privatskole. Vi har fået lov at se hele projektet ved en rundvisning, mens håndværkerne lægger sidste hånd på den omfattende ombygning til skolebrug. Vær med på LAFAKs sommerudflugt, der i år går til Ny Allerødgaard.

PROGRAMMET

SOMMERUDFLUGT TIL NY ALLERØDGAARD

Søndag den 19. Juni kl. 14.00 til ca. 16

Mødested: Ny Allerødgaard, Sortemosevej 15, 3450 Allerød

Efter planen flytter Allerød Privatskole i det nye skoleår ind i Ny Allerødgaard på Sortemosevej.

Vi har fået skolens bestyrelsesformand KIM ZILLO ROKAMP til at vise os rundt og fortælle om den gennemgribende ombygning, det kræver, for at omdanne det tidligere firmadomicil til skole.

Sådan ser gårdspladsen på Ny Allerødgaard ud!

KOLONIHAVER – NYTTEHAVER

Af Tony Andersen

Umiddelbart inden min kone og jeg flyttede til Lillerød i 1966, havde vi en kolonihave i Brede. Det var have i ordets bedste forstand og ikke et jordstykke med urter i rækker op og ned.

Her i Lillerød havde vi rigeligt at gøre med indretningen af vores rigtige parcelhushave, men erfaringerne fra kolonihavetiden var værd at trække på.

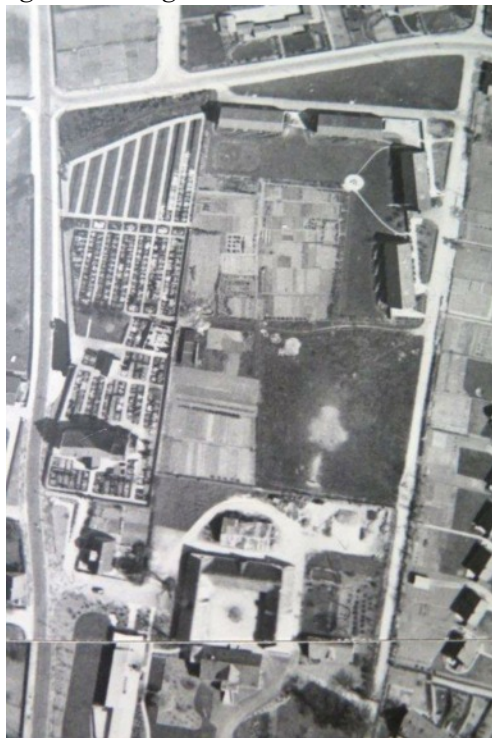
Det har hele tiden ligget i mit baghoved, at kolonihaver er et tiltag, som mange især lejlighedsboende bør have adgang til.

I det følgende vil jeg kort beskrive, hvordan mine erfaringer med kolonihave/nyttehaver i Lillerød/Allerød har været. Jeg vil benytte ordet kolonihaver om alle former, uanset begrebet nyttehaver burde have været anvendt. For mig er forskellen på kolonihave og nyttehaver den, at nyttehaver ikke må have huse til overnatning. Mange husker måske et haveområde ved Lillerød kirke på Kirkevænget op til kirkemuren. Det var beboere på Kirkevænget, der havde kolonihaverne.

På et tidspunkt bød omstændig-

hederne, at kommunen som kirke-ejer måtte udvide kirkegården og i den forbindelse nedlægge kolonihaverne. Jeg var i den situation, at jeg som ansat i Lillerød kommune stod som forretningsfører for Lillerød kirke og kirkegård i samarbejde med menighedsrådet.

Vi fik havearkitekt Inger Olesen, der var bosat i området, til at udarbejde en plan for kirkegårdens udvidelse, og sognerådet vedtog denne plan. Den blev i øvrigt fremlagt i sognerådet af daværende *Frederiksborgvej t.v., Kirkegården og kolonihaverne, der blev anlagt op ad kirkegårdsmuren samt Kirkestien t.h. og Kirkehavegaard nederst. 1958.*

tjent Madsen [Politi-Madsen]. Det var betjent Madsens første optræden som ordfører i en sag, og han fik stor ros for sin fremlæggelse, og hans kolleger i rådet gjorde, som man gør I Folketinget, gav 10 ører for præstationen. Den gestus var han meget, meget glad for.

For mig blev situationen lidt prekær. Jeg havde, som det var nødvendigt opsagt lejemålene på haverne og ventede så på startsignal til jordbearbejdning med mere. Jeg husker ikke, hvad der forsinkede projektet, men der gik både vinter og vår uden at noget skete, og folk kiggede over muren og

spurgte, om der ikke skulle ske noget. De kunne jo sagtens have haft deres haver i hvert fald mindst en sæson mere.

Det havde jeg det ikke godt med og fik derfor ind imellem en traktor til at køre rundt på arealet for at vise, at der skete noget – hvad der altså ikke gjorde!

Nåh, projektet gik sin gang og kolonihaverne var fortid på det areal.

Nu var kirker ikke det eneste jeg beskæftigede mig med i kommunen. Også nogle grønne arealer skulle jeg passe. Blandt dem nogle arealer langs banen på den ny-anlagte Banevang. Arealerne

Mellem jernbanen og Banevang blev der plads til nogle få ret store kolonihavegrunde med småhuse.

nærmest stationen tilhørte DSB, men fra den nyanlagte tunnel (1967) på Banevang og op til, hvor Lillerødhallerne ligger, var nogle græsarealer, som jævnlige skulle holdes. Jeg følte, at den udgift kunne vi da spare kommunen for og fik så udbudt et antal kolonihaver til interesserede. Dem var der en del af, og de heldige fik så et stykke jord. En af de heldige har sågar kolonihaven endnu og passer den forbilledligt. Kommunen fik en indtægt i stedet for en udgift, og havelejerne var glade.

Hvis vi ser historisk på det, så har der iflg. kommunesekretær Ebbesens erindringer været indrettet kolonihaver på et areal bag "Musikergården" på Frederiksborgvej [nr. 56]. Ingen jeg har talt med har selv erindring om dette, men det fremgår af kommunesekretær Ebbesens notater, at Lillerød kommune erhvervede ejendommen i 1942 og at et areal, som ikke lige stod til at skulle bruges, blev udlagt til kolonihaver. Det er i øvrigt det som kolonihavefolket overalt er blevet budt. Midlertidige arealer, hvor der pludselig dukker et projekt op, og kolonihaverne må nedlægges - ofte til meget stor sorg for lejerne.

Vi har i kommunen et større om-

Haveforeningen Enghaven indsat på et kort fra 1974.

råde i Enghaven udlagt til kolonihaver. Forhistorien til dette er ganske sjov. Jeg var efter kommunesammenlægningen i 1970 sekretær i Kulturelt Udvalg. Vi holdt møder rundt omkring i kommunen, og på et tidspunkt sad vi til møde på Borupgaard, der dengang var ungdomsklub. Selve arealerne til Borupgaard var af Lillerød kommune udlagt som erhvervsområde, men salget gik trægt. For dog at udnytte jorden blev den bortforpagtet til en bondemand. Under mødet siger jeg til udvalget, at jeg synes, det er synd og skam, at der ikke er kolonihavemuligheder i Allerød kommune. Formanden for udvalget Jens Bach siger: "Du kan da bare lave nogle, hvis det er muligt". Ups, der sad aben lige på mine skuldre!

Det har været omkring marts/april måned nok i 1971, og jeg fandt ud af, at forpagteren til Bo-

rupgaard boede på Dæmpegaard. Jeg tog over til ham og spurgte, om vi kunne låne noget jord af ham til kolonihaver. Det syntes han var ok. Men, sagde han, den jord er sprøjtet med et væksthæmmende middel kaldet Simazin, der specielt hæmmer væksten af græs og lignende. Jeg spurgte ind til, hvad der kunne nedbryde dette middel. Det kunne kraftigt regn med et større antal centimeter vand.

Nu ligger det ikke inden for mine talenter at skaffe regnvejr, men jeg havde en anden løsning.

(ps. i Danmark er det nu forbudt at sælge, anvende og opbevare Simazin).

En af mine bekendte var leder af Falck, og ham ringede jeg til og spurgte, om ikke Falck af og til havde brug for at skylle deres slanger igennem. Det lå måske ikke lige for, men han spurgte, hvad jeg ville med det, og jeg fik forklaret ham, at jeg skulle have et areal på Borupgaard gennemvandet, så det væksthæmmende middel blev skyllet ud.

Det klarede Falck, og omkring den 1. maj det år, rykkede de første kolonihavelejere ind på arealet langs Borupvang. Der var de så i en del år indtil kommunen fik gang i salget af grunde.

I mellemtiden kom gartner Winther fra Ravnebjergvej - ”Win-

Bag gartneriet 'Basta's kreative skilt findes endnu nogle nyttehaver ud mod Frederiksborgvej.

thers karse” - og spurgte, om han kunne udlægge et areal til kolonihaver, da han havde noget jord i overskud. Selvfølgelig kunne han det, og enkelte af disse haver findes endnu på gartneriet” Basta.” De lejere, vi havde på Borupvang, var naturligvis kede af at skulle opgive deres haver, så det ville være oplagt at finde et nyt areal til dem.

Samtidig var Rønneholtparken blevet bebygget, og de ca. 500 rækkehusejere havde kun små jordstykker omkring deres huse. Også selve tidsånden i 1970'erne var til dyrkning af egne grøntsager, så alt i alt var der god grund til oprette kolonihaver.

Det blev til, at vi fik stillet et areal langs Enghave ned mod Børstingerød Mose til rådighed. Problemet var bare, at indretningen af dette, ikke skulle belaste kommunens økonomi. Derfor henvendte jeg mig til Jobpatruljen og spurgte lederen Gert Ringstrøm, om ikke hans elever

Nybyggerne i Enghaven er kommet i gang i jorden i de nyanlagte haver (1980), og på billedet nederst fejres foreningens tiårs-jubilæum (1990).

Det før så øde engstykke er nu fyldt med liv, og man ser frodige haver ude vest for kirken og Møllevænget, der anes i baggrunden.

kunne være behjælpelig med at indrette arealet. Jobpatruljen var for unge, som ikke kunne få arbejde og måske ej heller syntes, at skolegang var det sjoveste i denne verden. Jobpatruljen blev sat ind, hvor der var brug for en hjælpende hånd f.eks. til flytning af møbler og lettere praktiske opgaver. For at udføre projektet blev det kombineret med bl.a. undervisning, og de unge medarbejdere var nødt til at bruge de kundskaber, de her erhvervede i f.eks. regning, da planen var at udlægge jordstykker i felter af på 25 x 25 m, som så lejerne kunne leje og evt. også lægge flere felter sammen.

Det var naturligtvis lidt af en opgave for de unge, men pæle blev slået i jorden og felterne og gangstierne udlagt, som ønsket. En rigtig win-win situation for alle. Udlejningen blev ikke noget problem.

Ved et møde på Lillerød skole blev orienteret om projektet og betingelserne for leje. Mødet blev et tilløbsstykke og samtlige felter udlejet på ganske kort tid.

Blandt de betingelser, der blev opstillet var, at der ikke måtte opstilles huse, kun kasser til redskaber var tilladt. Dette for at forhindre overnatning på området. Det var et rigtigt ”nyttehaveprojekt”, og beboerne især fra Rønneholt-

parken holdt deres indtog - og i øvrigt også nogle rigtige villaejere.

Der opstod hurtigt et ønske om at få indlagt vand på området. Efter nogle betæneligheder blev man enige med vandværket om, at det var ok. Også her trådte Jobpatruljen til. Hos en af de unge var et meget stort ønske om at komme til at køre med traktor eller entreprenørmaskine. En velvillig entreprenør stillede en rendegraver til rådighed, og den unge mand gravede render, og der blev etableret vand i området. Igen et eksempel på, at mange ting kan lade sig gøre, hvis bare bureaukratiet ikke tager overhånd. Udlejning og afregning med kommunen blev et anliggende mellem en nedsat forening og kommunen ved en enkel ekspedition i stedet

for mange små handlinger.

Det er fortsat en fornøjelse for mig at køre rundt i kolonihaveområdet i Enghaven og se den aktivitet, der udfolder sig der.

Mon ikke vore nye tilflyttere fra udlandet vil få en god oplevelse og blive glade for at få en kolonihave der. Kolonihaver er noget af det mest danske, man kan forestille sig, så måske som et led i en integrationsproces...

Siden er kolonihaveområdet "Grøndal" på Røglevej, der ligger som en oase, kommet til. Pragtfuldt sted at gå tur. Det er et rigtigt kolonihaveområde, hvor flagene, som det sig hør og bør, blafrer for vinden, når haverne er befolket, således som et kolonihaveområde skal se ud. Held og lykke med det og forhåbentlig lang levetid.

□

Gården Grøndal på Røglevej blev delt af Hillerødmotorvejen, og det blev muligt at danne nogle store kolonihaver bag gårdens bygninger.

DRØMMEN OM ALLERØD – EN BOGHISTORIE

Af Per-Olof Johansson

Jeg er født i Lillerød 1942. Lillerød er en by og dengang en kommune, så jeg er en lillerøder.

1952 kom Lillerød Station til at hedde Allerød, posthuset også, derfor skrev vi 'Lillerød pr. Allerød'. Jeg brød mig ikke om den forandring. Sært derfor, at det blev mig som udgav 'Drømmen om Allerød'.

Da jeg efter syv år i Jylland vendte tilbage til Nordsjælland, hed kommunen ikke længere Lillerød

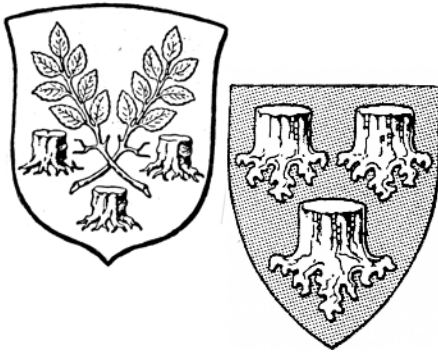
Lokalisten til møde i Hovedstadsrådet om IBM-sagen i 1984. Per-Olof Johansson, Verner Nielsen og Torsten Johansson.

Per-Olof Johansson på udgivelsesdagen i 1991.

men Allerød. Som statskandskabsstuderende i Aarhus var det ikke kommunalpolitik, jeg var gået op i, det var landspolitik og den store verden. Nu havnede jeg

Fra Lillerød til Allerød.

som vikar på en af kommunens skoler, så det faldt naturligt at vende blikket mod kommunen, som nyligt var dannet. Ville den kunne eksistere, ville de tre gamle samfund med mange hundrede år som adskilte kunne bindes sammen? Jeg kan ikke sige, at jeg var optimist, og tiden har også vist, at det ikke blev let.

Jeg blev viklet ind i den lokale politik, skrev tit læserbreve, var med til at danne Oles Liste, og dens historie har jeg fortalt for sig og skal ikke gentages her. Det forekom imidlertid lidt trivielt kun at blive anskuet som politisk interesseret. Jeg gennemførte aldrig mit studium, men bøgerne havde jeg, og lidt havde jeg da hørt efter og kunne bruge det lærte. Nogen politisk karriere stræbte jeg dog ikke efter. Jeg krydrede derfor de politiske læserindlæg i først Folkebladet senere Allerød Posten med tekster fra andre vinkler. En dag var det blevet

Journalist Betty Asklov.

til et referat fra et borgermøde i Vassingerød om kloakforholdene der. Ikke et indlæg hvor jeg udtrykte min mening om sagen, mere en journalistisk beskrivelse – hvem sagde hvad. Det gav redaktøren af Allerød Posten anledning til at spørge mig, om jeg ikke kunne tænke mig at levere mere af den slags mod en beskeden betaling. Et års tid eller mere havde der været ansat en journalist for dyre penge, som nu var fyret. Udbyttet af hans ansættelse havde ikke været det forventede, han var godt nok en kendis, men Allerød var åbenbart for lille til, at han kunne ofre den sin opmærksomhed, forstod jeg. Så Betty [Asklov] havde spurgt, om hun så

ikke kunne bruge lidt af det, man nu sparede, på en som mig. Jeg sagde selvfølgelig ja tak til tilbuddet, og leverede ugentlig 'et eller andet' helt til avisens ophør i 1986. Det blev vel til flere omtaler af møder, anmeldelser af dit og dat, endda avisens små ledere nu og da. Jeg kørte en serie med miniuddrag fra avisen 'Lillerød Posten for 20 år siden'. Digte blev det også til. Det vi skal frem til: Artikler om lokalhistorien. Hvad fandtes der skrevet og fortalt? Til brug for skolerne havde jeg i 1981 på Allerød Kommunes eget trykkeri få trykt et udvalg fra min ud klipssamling om mennesker og begivenheder inden for Allerød Kommunes område, og det var så det, jeg fulgte op med egne artikler.

En dag var de artikler selv havnet i ud klipssamlingen, og jeg satte dem sammen i et lille hæfte, som blev afleveret på Lokalhistorisk Arkiv. I køen i Kvickly et par år efter siger et af LAFAKs bestyrelsesmedlemmer (tak Peter!) til mig, at det da kunne blive en bog. Mit svar var nok lidt ironisk, at det jo var det, der var meningen med afleveringen. Så derefter fulgte en opfordring til at gøre det til en bog.

Fra en periode med deltagelse i en redaktion for udgivelse af et erindringskrift, havde jeg erfa-

Per-Olof Johansson

- glimt af lokalhistorien

Drømmen om Allerød

LOKALHISTORISK
ARKIV & FORENING
I ALLERØD KOMMUNE

ring med det praktiske, derfor satte jeg selv det hele sammen og entrede med det trykkeri, jeg kendte, og som kendte mig, og resultatet blev det lille hæfte 'Drømmen om Allerød', udgivet for LAFAKs regning og risiko.

Det er nu 25 år siden, og de 1000 ekspl. er ved at være spredt for vinden. I Allerød Bog og Idé siger de, det er den ældste tryksag, de sælger! Men altså snart ikke mere. Hæftet kan stadig læses, når man tager højde for de 25 år, og ser nådigt på trykfejl. Jeg havde den glæde, at George Nellemann fra Nationalmuseet anmeldte den rosende i Folk og Kultur og endda mente, den kunne læses med udbytte også uden for Allerød Kommunes grænser, så meget mere, som han nu havde lært, at Allerød var verdens centrum! □

Vi har siden sidst modtaget nogle kor-e artikler skrevet af postmester Henning Lyng (1914-2008), og da den ene handler om postvæsnet i vores område frem til 1981 bringer vi den her som opfølgning på artiklen om posthusene i Nøglehullet 1/2016 s. 24-27:

POSTVÆSNET I ALLERØD KOMMUNE INDTIL 1981

Af postmester Henning Lyng

Det vil sikkert være nødvendigt at gå lidt længere tilbage end stiftelsen af Allerød Kommune ved sammenlægningen af de tre kommuner Bløvsrød, Lillerød og Lyng-Uggeløse, når der skal gøres rede for de postale forhold i den sammenlagte kommune.

Allerød postkontor i Lillerød blev oprettet den 1. maj 1955 med denne artikels forfatter som postmester fra start og godt 25 år frem.

Der havde været 'posthus' før 1. maj 1955, nemlig postekspeditionen på jernbanestationen i Allerød med stationsforstanderen som den lokale postale chef, men med postkontoret i Hillerød som overordnet instans. Lokalforholdene [på stationen] var ikke de bedste, hvilket tegnede sig tydeligt omkring den 1. i måneden og ved andre spidsbelastninger, hvor kunderne ofte måtte stå i kø helt ud på gaden i alt slags vejr. Bysamfundet voksede allerede den-

Postmester Henning Lyng, 1980

gang, og der havde fra forskellig side været arbejdet for ændring af disse kritisable postforhold.

Omdelingen skete ved landpostbude, som efter at have omdelt post i den

Landposten Jens Hansen er nået til Kollerød. (ca.1934)

bymæssige del af stationsbyen, fortsatte på omdeling i landdistriktet.

På omdelingen i den bymæssige del tømte landpostbuddet samtidig de få ophængte postkasser, som således blev tømt tidligt hver dag. 'Haster-breve' måtte således afleveres på postekspeditionen, hvis man ville sende breve senere på dagen.

Selve ekspeditionen af ind- og udbetalinger m.v. foregik ved en særlig skranke på stationen, og betjeningen var stationens personale, - altså ikke postuddannede postfolk. Det lå lidt tungt med at få de nødvendige politiske bevillinger for oprettelse - og dermed opførelse - af et egentligt postkontor. Men endelig lykkedes det; dog således, at der midlertidigt gik lidt kuk i foretage-

RETTELSE

I seneste nummer af Nøglehullet (1/2016) skrev vi på side 25, at det gamle røde posthus fra 1955 fik en gasbetontilbygning i 1978. Det er ikke korrekt. Den hvide gasbetontilbygning var der, i følge Jørgen Larsen, da han startede på posthuset i 1963, og hvis nogle af vore læsere kan sætte et opførelsesår på bygningen, hører vi meget gerne om det.

Den omtalte tilbygning fra 1978 ses yderst til højre på billedet.

net i form af nogle spørgsmål mellem Post- og Telegrafvæsnet og amt/kommune.

Men endelig den 1. maj 1955 var der etableret 'rigtigt' postkontor i Allerød med første åbningsdag den 2. maj 1955, - da den 1. var en søndag. Rom blev jo ikke bygget på én dag,

og det gjorde Allerød postkontor heller ikke. Det er jo ikke så lige en sag at stille en hel organisation på benene, men i det store hele lykkedes det dog, Udnævnelsen til postmester i Allerød fik jeg 2 måneder, før jeg skulle tiltræde, og da jeg på daværende tidspunkt gjorde tjeneste ved det 'kørende' postvæsen, det vil sige gjorde tjeneste i postvognen i posttogene med sortering m.v., havde jeg en del udliggetid [ventetid] i bl.a. Nakskov og Fredericia, hvor jeg kunne forbedre og udarbejde en del nødvendige gøremål for starten af postkontorets organisation.

Fra befolkningens side var noget af det største, man forventede sig, røde postbude. Men det krævede en større opmåling og omlægning af de bestående postruter med indstilling til højere myndigheder om personalenormering (røde postbude bl.a.) samt omlægning af landdistrikterne, så de kunne betjenes af landpostbude, idet de bestående ruter jo blev frataget byomdelingen.

Efterhånden kom alt på plads, men der havde været et andet problem. Sortering af posten samt aflevering og afhentning af post fra posttogene på Nordbanen var indtil 1. maj 1955 foretaget af statsbanernes personale. Nu skulle postvæsenet selv til at passe disse ikke uvæsentlige tjenester. Det krævede ansættelse af postbudepersonale til den såkaldte 'indvendige' tjeneste, og de skulle uddannes i sortering af såvel ankommande post til de enkelte distrikter, som sorte-

ring af afgående post til andre posthuse.

Sidst, men ikke mindst, var der jo også det personale, der skulle ekspedere vore kunder ved skranken. Postkontoret var kun normeret med én postuddannet person, nemlig postmesteren, og det var ikke en helt lille opgave at få antaget medarbejdere, der kunne lære dette krævende arbejde, der jo for en stor dels vedkommende var postvæsenets ansigt udadtil. Der er jo også en del sikkerhedsregler, der skal respekteres, da det jo er mange værdier, der går gennem vore hænder.

Pakkeomdelingen var lagt i hænderne på en privatperson, der omdelte pakkerne på en trehjulet cykel – ja, det var dengang!

Ved kommunesammenlægningen i 1970 var der således fuld gang i postforholdene i Lillerød. Blovstrødbysamfund lå ligesom lidt afsondret fra Lillerød, og for at hjælpe på afstanden til posthuset, oprettedes et postindleveringssted hos el-installatør Rasmussen i Blovstrød. Og det blev flittigt benyttet.

Der var årene igennem opsat adskillige postkasser i distriktet med tømning flere gange om dagen, sidst ved 20-tiden om aftenen. Der var også post med togene adskillige gange i løbet af dagen, men med indførelsen af S-toget i 1968, bortfaldt postvognene på strækningen, og postbefordringen blev overtaget af biler. Det var en lille tilbagegang i forhold til sidste frist for postafsendelse.

Blovstrød 'posthus' hos el-installatør Leif Rasmussen og fru Phyllis på Blovstrød Byvej 21. (omkring 1970)

Tidligere var der posttog fra kl. 03.00 til kl.23.00 om aftenen. Lynges postekspedition hørte ved kommunesammenlægningen under Slangerup postkontor. Men da distriktet nu kom under Allerød kommune, fandt postvæsnets ledelse ud af, at det var mere naturligt at placere Lynges under Allerøds administrationsområde, og sådan blev det.

Lynges 'posthus' på Hillerødvej 13. (1968)

Med overflytningen af postekspeditionen fulgte en pakkeafhentningsordning hos købmanden i Nymølle, hvor beboerne i Nymølle senere kunne hente deres pakke hos købmanden, hvis de ikke var hjemme, når pakken kom.

Den almindelige udvikling i Allerød kommune fandt også sted i Nymølleområdet – især med industrier. Det var derfor naturligt, at man fik oprettet et poststøttested i form af et postindleveringssted i Nymølle, hvilket da også skete hos købmanden Helge Jensen, og det blev efter forholdene et stort posthus.

Bebyggelsen i den vestlige del af byområdet omkring Allerød station kunne også retfærdiggøre et poststøttested, så på den daværende Lyngesvej 89, blev der oprettet et postindleveringssted hos købmanden. Det dækkede en stor del af det vestlige område og blev også flittigt benyttet.

Den stærke udvikling medførte jo endvidere, at administrationsarbejdet voksede, og der måtte flere postuddannede medarbejdere til at udføre det forøgede arbejde.

I første omgang forøgedes personalet med en postuddannet postbudformand som arbejdsleder for postbud- og landpostbudpersonalet. Allerede det var en betydelig aflastning for postmesteren, og senere ansattes en, også postuddannet, postassistent, hvilket også var en nødvendig hjælp i det daglige arbejde. Gennem årene forøgedes personalet ved indleveringen med et antal kontorassistenter.

Postkontorets lokalforhold blev på grund af den stærke udvikling i husstande og virksomheder - og den deraf forøgede postmængde – efterhånden lid klemte. Til den i forvejen ikke særlig kønne postbygning, kom der en tilbygning til i retning mod viadukten på Amtsvej. Dette var i længden ikke tilstrækkeligt, så man måtte 'i byen' for at leje lokaler til den ankommende pakkepost. Dette var ikke en endegyldig god løsning, så yderligere udvidelser måtte planlægges. Der var således planer om en hel ombygning af den bestående bygning med tilbygninger, men det kom til at se lidt kunstigt ud. Der taltes også om udflytning til arealer i udkanten af byen, men så måtte man antagelig bibeholde ekspeditionslokalerne i den gamle bygning, for ikke at tvinge kunderne ud i udkanten af byen.

Til alt held viste der sig pludselig en vældig god løsning. Der blev ledige arealer ved omlægning af 'Øen' for enden af M.D. Madsensvej, og det lykkedes ved kommunens accept at få et helt nyt posthus op at stå på dette areal.- En ideel beliggenhed overfor stationen samt lige overfor busterminalen. Ved 20-minuttersdriften på S-banen, samt en stor del af busruterne, skabtes der mulighed for, at kunder fra Blovstrød og Lynge, der ikke kunne nå hjem til deres 'eget' posthus inden lukketid, nu kunne nå at afvikle deres postforretning i Lillerød. Tegningerne over den nye postbyg-

Postmester Henry Sørensen (1983)

ning blev godkendt inden min fra-trædelse den 31. oktober 1980.

Det har været en meget interessant tid at gennemleve disse 25 år.

Jeg personlig havde det held, at jeg som medlem af Lillerød sogneråd og dettes byplanudvalg havde fod på udviklingen i Allerød postkontors distrikt, så der ikke kom noget bag på mig.

Den 31. oktober 1980 blev kontorets nøgler og ledelsen af Allerød postkontor overgivet til postmester Henry Sørensen. Postkontoret havde da forinden den 1. maj holdt 25 års jubilæum, der blev fejret på behørig vis med bl.a. koncerter af Københavns Postorkester, og med det særlige, at postkontoret igennem de 25 år ikke havde skiftet chef.

Jeg siger tak for nu og overgiver den videre beretning om postvæsnet i Allerød efter 1. november 1980 til postmester Henry Sørensen. □

AFSKED MED VEJERBODEN

Der går en lind strøm af nedrivningstilladelser til Arkivet som orientering, således at vi kan nå at fotodokumentere hvad, der forsvinder for evigt i Allerød Kommune. Oprindeligt en provokerende beslutning foreslået af "Oles Liste", der blev til "Lokallisten". I dag er der oftest tale om historisk betydningsløse småhuse, som ejerne ønsker udskiftet med nyt og større. Men også om historiske huse med en bevaringsværdi, der desværre ikke er indført i et kommuneatlas, som det er tilfældet mange andre steder i Nordsjælland.

Og i marts i år gjaldt det et lille

festligt hjørnehus i Nymølle, kendt som "Vejerboden" ved indkørslen til kæmpevirksomheden 'Farum Sten & Grus', der aldrig har haft noget med Farum at gøre. Nymølle i Uggeløse Sogn var bare ikke så kendt et navn, og i forvejen kaldtes kalk- og teglværket i Nymølle oftest for Farum Tglv.

Vejerboden har aldrig haft vognvægt og fungerede som portnerkontor ved sten- og grusgravningerne fra 1920, hvor man nøjedes med at tælle vognlæssene. Men den slags småhuse kaldtes generelt for vejerboder. En lidt tilsvarende ligger stadig tilbage på Østre Teglværksvej efter resterne af Blovstrød Teglværk.

I Nymølle blev Vejerboden over-

I det gennemgravede Nymølle ses den lille vejerbod bagest til højre, den gamle Slangstrupvej forrest og den hvide trefløjede Nymøllegård.

Et sidste blik på 'Vejerboden' 22.marts 2016

strede tilbygninger tjente det historiske hus som pizzeria eller restaurant, i perioder dækket af farverige plader og en overgang endog i italienske flagfarver.

Placeringen overfor Drive-in-biografen ved den trafikerede Slangerupvej var ikke så ringe, og 'Bollinis' og hvad den ellers hed, blev et populært pizzeria. Den gamle bygning fik en ny funktion, der passede til den beskedne størrelse gennem 1980 og 90'erne.

I 1998 fik firmaet Rose Holm byggetilladelse til en meget stor og ufattelig grim lagerbygning, kun få meter fra Vejerboden.

Byggetilladelsen kunne ingen forstå, og Allerød Kommunes

Kultur- og Planudvalg beklagede også den fejlbehængte proces, og betonhelvedet gjorde nok sit til at få kunne se bygningsværdien i den gamle Vejerbod, samtidig med at lejereren var gået i stå.

Med nedrivningen forsvinder en markant historisk del af det gamle Nymølle, der i det meste af 1900-tallet var et hektisk industriområde. Som nabo til Holmehus (købmand, nu husdyrudstyr i smukt restaureret gammel bygning) og den tidligere Bastrup Skole, nu restaurant, var det lille hus et minde om et aktivt "udkants" Allerød.

Ole Høegh Post

ANDERS ANDERSENS SAVVÆRK

I april i år blev der gravet i Kirkehøvegaardens have, for elskabet til springvandet i Sprøjtetdammen skulle flyttes væk fra den finske badstue forud for nedrivningen af denne. Allerød Kommune søger at begrænse mængden af vedligeholdskrævende og ubenyttede lokaler, og den gamle folkegave fra venskabsbyen Lapptrask til dengang Lillerød Kommune har ikke været brugt nogle i år (se Nøglehullet nr.1/ 2016)

Men med opgravningen af kablet viste der sig levn fra gårdens historie og som bekræfter nogle nedskrevne erindringer af Mary Petersen (1907-1997), LAFAKs meddeler med stor viden om Lillerød i almindelighed og Kirkehøvegaard i særdeleshed.

Erindringerne blev til et kapitel i bogen 'Fortid i Lillerød' (for længst udsolgt men tilgængeligt digitalt på vores hjemmeside), og under beskrivelsen af sin slægt, beskriver Mary Petersen ejerne af Kirkehøvegaard. Blandt andre Anders Andersen, der var noget

De hjemmestøbte fundamentblokke var en stor mundfuld for den lille rendegraver, men den klarede det.

Det lille savværk har ligget ca. overfor Rosenvængets gavl, der jo ikke var der dengang . Om kort tid vil badstuen tv. være væk.

af en multihåndværker. Mary Petersen skriver bl.a.: ” I 1892 byggede Anders Andersen nyt stenhus, han har selv forarbejdet og brændt de røde mursten, og selv med egen maskine skåret tømmer og brædder til bygningen. Det lille savværk kan jeg huske, det lå mellem Sprøjtetdammen og hvor den finske badstue nu ligger”. Og det var netop tre af dette savværks fundamentblokke, hjemmestøbt i beton og brokker, øjensynligt til en primitiv træbygning, som den lille rendegraver stødte på og fik bakset op.

At Anders Andersen var en dygtig mand er der ingen tvivl om,

og fx byggede han den lille vindmølle (ca. 1883), der længe efter gav navn til Møllevænget (se Nøglehullet nr. 2/2015). Men at han selv skulle have formet og brændt de mange mursten er næsten for utroligt. Man kunne tolke familietraditionen, som at han havde samarbejdet på et eller andet plan med et af teglværkerne, men at *brænde* teglsten alene kræver ret meget! Men placeringen af hans eget savværk er nu påvist, - desværre har vi aldrig set det på fotografier – endnu.

Ole Høegh Post

ET SANDSTENSRELIEF PÅ LYNGE KIRKETÅRN

Af Ole Peters

Da Lyng Kirke i 1720erne fik fornyet sit kirketårn for tredje gang, foregik det sidst i kong Frederik den 4.s regeringstid (1699-1730). Da netop enevældens konger omgav sig med stor byggeaktivitet uden kritiske kommentarer fra almuen, så gjorde Frederik den 4. som han ville. – Det var netop denne Frederik, der lod opføre 240 Rytterskoler fordelt på 12 Rytterdistrikter i landets tættest befolkede egne i 1720erne. På disse Rytterskoler eller Kongelige Skoler blev der opsat sand-

stentavler med enslydende indhugget tekst. Skolerne var standardiseret i ydre mål og udformning, og nogle af dem kan opleves endnu, snart 300 år efter et af landets første 'typehusbyggerier indenfor skolevæsenet'.

Skolernes sandstenstavler blev udført på et stenhuggerværksted i København efter forlæg af den af kongen meget benyttede stenhugger Didrik Gercken (1692-1748). Denne stenhugger er også mester for sandstensrelieffet på Lyng Kirketårn opsat imellem tårnlugerne på vestfacaden mod vejen. Tavlen er med Frederik den 4. og dronning Anne Sophies kronede spejlmonogram og desuden et vers om kirkens reparation og

Klokken fra 1599 med den lange indskrift og et symbolsk relief af den opofrende pelikan, der fodrer sine unger med eget blod.

skolens bygning (d.v.s. Kollerød og Uggeløse Rytterskoler).

Verset lyder således:

*Den 4de Frederich hand saa paa
 Zions Nytte
 See Zions Gud igien paa den din
 Salveds Gaun
 Hver Schol- og Tempels Muur
 skal staae som Ærestytte
 At dörke næst ved Gud sin
 Foster-Faders Naun
 Anno 1723 ¹⁾*

I året 1601 udskrev Christian den 4. en klokkeskat, hvorefter en-

hver landsbykirke i hele riget, der har mere end én klokke, kun skal beholde den største, mens de andre skal støbes om og anvendes til forstærkning og forbedring af rigets arkeli (våben) ...²⁾. Altså en form for krigsskat til kongens umættelige trang til at føre krig Østersøen rundt.

Det er sikkert, at Lyng Kirke i 1601-02 havde mere end én klokke, for sognet indsendte en klokke fra 1431. Om der blev afleveret endnu en klokke, ved vi ikke, men det viste sig hurtigt, at der ikke blev brug for alle de klok-

Kirken fra nord, relieffet er på vestsiden af tårnet.

ker, der hobede sig op på Københavns og Helsingørs kanonstøberier, og man kunne efterfølgende få lov til at tilbagekøbe en klokke, hvis den ikke var nået at blive omsmeltet.

Det korte af det lange var, at man i Lyngge efterfølgende havde to klokker tilbage, nemlig én fra 1490 og én helt ny og større fra 1599 med følgende indskrift i oversættelse:

”År 1599 er denne klokke blevet fremstillet på denne Lyngge kirkes

bekostning da Christian IV. var konge i Danmark

og Rasmus Lauritsen Volsing præst og provst i Lyngge Borchardt Gelbgiesser gjorde

Mig”³⁾

Kilder: ¹⁾: citeret fra Lyngge gennem 900 år, side 24

²⁾ ’Nyt fra Arkivet i Glostrup’ nr. 53. 2009 side 16.

³⁾ danmarkskirker.natmus.dk side 1999.

Efterskrift:

Rasmus Lauritsen Volsing, der nævnes på klokken, var kun den anden præst efter reformationen (1536) i Lyngge og Uggeløse Kirker. Han var født i reformationsåret og afløste i 1559 Niels Hemmingsen, der tidligere havde været munk, men ved reformationen altså blev protestant og præst.

Rasmus Volsing blev provst i 1682 og fortsatte som præst i Lyngge-Uggeløse i 61 år til 1620, hvor han blev afløst af Peder Jacobsen Bircherod.

Han døde oldgammel - efter datidens målestok - (87 år) i 1623.

BS

Kilde: Wibergs Præstehistorie, 1959: side 348. N. 758 Lyngge og Uggeløse. □

MED CHEFEN PÅ FERIE

På Arkivet har vi fundet et sjovt gammelt udklip fra 1952 fra en u-navngiven avis, hvoraf det tydeligt fremgår, at Grum-Schwensens Radiokabinetfabrik på Pr. Valdemars Allé 5 var en god arbejdsplads med mange 'frynsegoder':

”Trods alle fremskridt og forbedringer i forholdet mellem arbejder og arbejdsgiver hører det dog stadig til sjældenhederne, at en fabrikant tager på ferie med sine medarbejdere og gør det muligt for dem at komme til udlandet for en billig penge. Det har fabrikant Grum-Schwensen, der ejer en trævarefabrik i Allerød, imidlertid gjort.

I lørdags rejste han sammen med en del af sit personale på en bus-tur til Tyskland og Østrig. Idéen blev undfanget ved juletid på fabrikken, der beskæftiger omkring 100 mennesker, og siden har funktionærer og arbejdere sparet sammen til at realisere planen. Fabrikant Grum-Schwensen lovede at sørge for billig transport, og det har han gjort på den måde, at han har købt en brugt bus, som personalet selv har malet og i-standsatt, forsynet med behagelige sæder, elektrisk barbermaskine,

Sofus Grum-Schwensen (1954)

radio og andre 'moderne bekvemmeligheder'.

I denne bus er fabrikanten og hans frue sammen med en del medarbejdere taget afsted. Fabrikant Grum-Schwensen fortæller selv, at han og hans kone vil virke som fremmedførere.

- Vi glæder os voldsomt til at komme afsted, sagde han før afrejsen. Og det er medarbejderne selv, der har sparet sammen til turen. Vi skal være væk i 13 dage, og vi er i alt 38 mennesker. Nogle af vore ansatte er gift med hinanden, men de øvrige har henholdsvis deres kone eller mand med. Vi har altså fundet ud af, at vi skulle prøve at holde sommerferie sammen i stedet for at gå hver til sit, og jeg tror ærligt talt, det bliver overmåde hyggeligt.

Morten” □

UGGELØSEGAARD PÅ AUKTION

På Arkivet har vi lånt og skannet nogle auktions- og skiftedokumenter fra Uggeløsegaard, der dækker perioden 1843-1863. Sognefoged Mads Rasmussen fra Uggeløsegaard og hans hustru Ane Nielsdatter døde henholdsvis den 6. og 9. marts 1843, og begge blev begravet den 14. marts. Den ældste søn Jens havde giftet sig til en gård i Lyngø, og de yngre børn var for unge til at drive en gård. Derfor blev arvefæstegården Uggeløsegård, Uggeløse Sø samt noget kirkejord og to huse sat på auktion af dødsboet (stervboet). Auktionsretten var indkaldt allerede den 24. marts og auktionen

foregik ved, at de enkelte ejendomme først blev råbt op enkeltvis og derefter samlet, og både højestbydende og næstbydende var forpligtede til at stå ved deres bud i 8 dage fra auktionen. Uggeløsegaard og kirkejorden blev solgt samlet for 8.000 Rdl. til gårdejer Ole Poulsen i Badstrup, der efterfølgende transportererede ejendommene til gårdmand Jens Andersen, Gørløse for samme beløb. Uggeløse Sø og de to huse blev solgt for 400 Rdl. og 220 Rdl. til Jens Madsen, Lyngø, der må være den ældste søn fra Uggeløsegaard. Også Jens Madsens svigerfar, gårdmand Mads Nielsen, Lyngø deltog i auktionen, for han kom med et bud på 7.000 Rdl. på Uggeløsegaard ale-

Det ældste foto, vi har af Uggeløsegaard, er dette fra ca. 1890, hvor det er Jens Andersens svigersøn Frederik Andersen, der ejer gården.

ne, men blev overbudt samlet. Det var så slut på den første del. Den 22. august 1859 døde den 'nye' gårdejer Jens Andersen, Uggeløsegaard, 54 år gammel, og den 3. september blev der indkaldt til møde i skifteretten.

Jens Andersen havde været gift to gange, og der var børn fra begge ægteskaber, så det var en større forsamling, der var mødt op på skifteforvalterens kontor med kurator, værger og svigersønner. Enken angav, at gårdens værdi, inklusive det høstede korn i laden og en sparekassebog på 800 Rdl., skulle ansættes til 20.000 Rdl.

Børnene af første ægteskab mente, at det var alt for lavt, og at 23.000 Rdl. plus sparekassebogen, var mere rimeligt. For at komme videre besluttede man, at to navngivne vurderingsmænd den kommende lørdag skulle gennemgå boet og vurdere det. Men der skulle ikke gå så længe, for allerede samme eftermiddag genoptog man mødet, og nu endes parterne om, at ansætte gårdens samlede værdi, inklusive sparekassebogen, til 21.300 Rdl. Herfra blev trukket 120 Rdl. til enkens begravelse (når den tid kom), hendes boeslod samt gælden til de to stedsønner og diverse omkostninger, og resten blev delt, så der blev knap 1.495 Rdl.

til hver arving. Pengene skulle forblive i boet og forrentes af enken. Man må sige, at det var en ret god investering Jens Andersen gjorde, da han købte Uggeløsegaard og kirkejorden for 8.000 Rdl. i 1843.

BS

□

ARKIVET ER IGEN MED I 'ALLERØD PÅ X OG TVÆRS'

LAFAK deltager atter i år i festugen 'Allerød på X og Tværs' i uge 34, der starter med Aktiv Fri-tid lørdag den 20. august og afsluttes med Lyng Byfest week-enden efter.

Tirsdag den 23.8. kl. 9-13 er der åbent i Arkivet og udstillingen på Kirkehavegaard.

Onsdag den 24.8. kl. 16-18 er der Byvandring i det gamle Uggeløse med Ole Peters.

Mødested: Kedelsøvej ved Uggeløsegaard.

Torsdag den 25.8. kl. 19-20.15 er der 'Rundtur til arkitekt Georg Jensens huse i Lillerød Centrum' med arkitektens datter Mette Christensen.

Mødested: Centerhallen, Lilledal 10.

LAFAKs firmamedlemmer

Allerød Bog & Idé	Huset Hauberg
Allerød Dyreklinik	Krukkerne Blomster og Vin
Allerød Fysioterapi og Træning	Laser Technical Services A/S
Allerød Handelsforening	Lillerød Brugsforening – KVICKLY Allerød
Allerød Planteskole	Lillerød Rotary
Allerød Rotary Klub	Lynge Erhvervsforening
AllerødTransporten A/S	Lynge-Uggeløse Brugsforening
Alt om Blovstrød	Lyngehus
Bedre Bad Allerød -VVS Aps.	Marianne Møllebro - ejendomsmægler
Bilhuset Allerød Aps.	Møllehøj Landbrug, Lille Lyngby
Birkholm Planteskole A/S	Nejstgaard & Vetlov, Statsaut. Revisions-a/s
Bo' s Autoservice v/ Bo Hansen	Carl Nielsen & Søn A/S
BoRent Hjemmeservice Aps.	Nordea Allerød
Aage Christiansen & Søn Aps.	People - Organisationsudvikling
Click Allerød Foto	Republic of Fritz Hansen
Din Herrefrisør	ROMA Pizzeria & Grill Bar
Enevoldsen Kommunikation	Schouboefonden
Anne Franch Møbelpolstring	Skjold Burne v/ Claus A. Østberg
Handelsbanken i Lillerød	V.B. Byggeindustri A/S
Karin Hermansen - Guld - Sølv - Ure	

Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød Kommune, Kirkehavgård, Kirkehaven 10, Lillerød, 3450 Allerød, tlf. 48 170891. Åbningstid: Tirsdage kl. 9.00-13.00 samt efter aftale med arkivleder Birthe Skovholm på mail eller telefon.

Henvendelse kan også ske til:
Ole Høegh Post (formand) tlf. 48 17 53 26 (kun aften)
Wolthersvej 6, Lillerød, 3450 Allerød.

Arkivets e-mailadresse: LAFAK@LAFAK.dk - Hjemmeside: www.lafak.dk

"Nøglehullet" er arkivets og foreningens medlemsblad. Redaktion: Birthe Skovholm, Ole Høegh Post. Tryk: Enevoldsen Kommunikation Aps.

Oplag: 500 eksp. ISSN 0905-4146

Juni 2016

Fotografier med kendt fotograf: Allerød Nyt s. 7 n, 11. Jacob Rye Clausen s. 13 n. Christian Erichsen s. 14. Gunner Larsen s. 25. Henrik Petit s. 17. Ole Høegh Post s. 1, 2, 4, 5, 8, 9, 10ø, 19-24. Leif Rasmussen s. 16 ø. Jan F. Stephan s. 7 ø, 10 n, 13 ø.